

Akwụkwọ Joel na Ụka Adventist nke Ụbọchi nke Asaa nke Laodisia — Nke Iri Atọ na Abụọ

Jeff Pippenger

2026-01-20

Nọmba Iri Atọ na Abụọ

Ọ bụla njem na-aga nwayọ nwayọ ka e si ruo n'akwụkwọ Joel, ebe Pita bụ onye àmà anyị. Pita bụ otu n'ime ihe nnochianya kachasi itunanya dị n'Okwu amụma Chineke, ma ọ bughịkwa na ha niile dị otu a? Pita nọ na Sizaja Filipai, ọ nọkwa na Pentikost n'ụlọ elu n'awa nke atọ, ma emesia n'ụlọ nsọ n'awa nke itoolu n'otu ụbọchi ahụ. A kpogidere Jizos n'obe n'awa nke atọ, ọ nwụkwara n'awa nke itoolu. A kpọrọ Pita ka ọ bịa Sizaja n'awa nke itoolu, ma Sizaja ahụ a kpọrọ ya ka ọ bịa na akụkọ Kōniliōs abughị Sizaja Filipai dị n'okpuru Ugwu Hemon; kama, ọ bụ Sizaja nke dị n'akụkụ oke osimiri, nke a na-akpọ Sizaja Maritima.

Sizaria Maritima bụ obodo dị n'akụkụ osimiri n'Oké Osimiri Mediterenian, ihe dị ka maịl 30–35 n'ugwu nke Tel Aviv nke oge a (obodo Herod Onye Ukwu wuru dị ka nnukwu obodo ọdụ ụgbọ mmiri ndị Rom). A na-akpọ ya aha ugboro ugboro n'akwụkwọ Orụ Ndịozị (a kpọrọ ya ugboro iri na ise), ọ bụkwa ya ka ọtụtụ ndị na-ezo aka na ya naanị dị ka “Sizaria” n'Agba Ọhụrụ. Filipu onye nkwusa ozi ọma biri n'ebe ahụ ya na ụmụ ya nwanyị anọ ndị na-ebu amụma (Orụ Ndịozị 8:40; 21:8). E tụtụ Pọl mkpọrọ n'ebe ahụ afọ abụọ, ọ guzokwa n'ihu ndị govanọ Feliks na Festos, na Eze Agripa (Orụ Ndịozị 23–26). Ma nke ka dị mkpa, ikekwe, bụ na Pita kwusara ozi ọma n'ebe a nye Kōniliōs, onye isi agha Rom narị mmadụ—ntughari mbụ dị mkpa nke ndị mba ọzọ n'okwukwe Kraịst (Orụ Ndịozị 10) n'afọ 34 AD, mgbe izu ahụ nke Kraịst ji kwado ọgbugba ndụ ahụ na ọtụtụ ndị bịa na njedebe.

Ọ gēmeekwa ka ọgbugba-ndụ ahụ sie ike n'etiti ọtụtụ mmadụ ruo otu izu; ma n'etiti izu ahụ ka ọ ga-eme ka àjà na onyinye kwusị; n'ihu ịgbasa nke ihe arụ nile ka ọ ga-eme ka ọ bụrụ ebe togboro n'efu, ọbuna ruo mgbe ọgwugwu zuru ezu ga-eru, a ga-awụkwasi ike ihe ahụ e kpebiri n'elu ebe togboro n'efu. Daniel 9:27.

Sizaria Maritima jere ozi dị ka isi obodo nchịkwa ndị Rom nke Judia na otu nnukwu etiti ndị mba ọzọ. Sizaria Filipai bụ obodo ọzọ dị iche, nke dị n'ebe ugwu kacha anya nso n'okpuru Ugwu Hemon (ihe dị ka maịl 25–30 n'ugwu Oké Osimiri Galili), n'ebe a na-akpọ ugwu a mpaghara Golan Heights (Banias nke oge a). A kpọrọ ya aha naanị n'Ozioma ndị ahụ (Matiu 16:13 na Mak 8:27), mgbe Jizos kpọrọ ndị na-eso ụzọ Ya gaa Sizaria Filipai. Nke a bụ ebe a ma ama ebe Pita kwuputara na Jizos bụ “Mesaja ahụ, Ọkpara nke Chineke dị ndụ,” na ebe Jizos kwuru, “N'elu nkume a ka M ga-ewu nzukọ m, ọñụ ụzọ ámá nke Hedis agaghị emerị ya” (Matiu 16:13–20). Ọ bụ mpaghara ndị na-ekpere arụsị nke nwere ụlọ arụsị e nyere chi ndị Gris, karịsịa Pan, chi ewu ahụ, onye a na-akpọ ọgba ya ọgba Pan “ọñụ ụzọ ámá nke hel,” nke mere ka nkwuputa Jizos n'ebe ahụ pụta ihè pụrụ iche.

Obodo-abụọ ahụ dị iche kpamkpam n'ihe gbasara ọdịdị ala na akụkọ ihe mere eme—otu bụ ọdụ ụgbọ mmiri ndị Rom na-ekwo ekwo dị n'ebe ndịda-ọdịda anyanwụ, nke ọzọ kwa bụ ebe Hellenistic/ikpere arụsị dị n'ugwu nso isi iyi Osimiri Jọdan. Nke dị n'akụkọ osimiri na-achikwa Akwụkwọ Orụ Ndịozị, ebe nke ugwu ahụ bụ isi n'oge dị oke mkpa n'Ozioma ndị ahụ. Sesaria nke oke osimiri bụ akara nke Rom—anụ ọhịa ahụ, Sesaria nke ụwa kwa bụ akara nke dragon ahụ. Nwanyị White na-akọwapụta oge sitere n'obe ruo Pentikost, “oge Pentikostal,” nke malitere n'obe ma kwusị na Pentikost.

“Ọ bụ n'iji agụụ miri emi ka m ji atụ anya oge ahụ mgbe a ga-emeghachi ihe ndị mere n'ubochi Pentikost n'ike ka ukwu ọbuna kariya nke e gosiputara n'oge ahụ. Jọn kwuru, ‘Ahụrụ m mmụọ ozi ọzọ ka o si n'elugwe rịdata, nke nwere nnukwu ike; e wee mee ka ụwa ji ebube ya nwuputa ihè.’ Mgbe ahụ, dị ka n'oge Pentikost, ndị mmadụ ga-anụ eziokwu ahụ ka a na-ekwu ya n'ihu ha, onye ọ bụla n'asụsụ nke ya.

“Chineke puru ikunye ndu ọhuru n'ime mkpuruobi ọ bula nke ji ezi obi na-achọ ijere Ya ozi, Ọ pụkwara imetu ebugbere onu aka site n'okụ ndu a kpoputara n'elu ebe ichuajà, ma mee ka ha buru ndi na-asu okwu nke oma n'ito Ya. A ga-eme ka otutu puku olu juputa n'ike ikwuputa eziokwu ndi di ebube nke Okwu Chineke. A ga-atoghe ire na-asu nsu, a ga-emekwa ka ndi ujo sie ike iburu ama aka nwere obi ike banyere eziokwu ahụ. Ka Onyenwe anyi nyere ndi Ya aka ime ka ulo nsọ nke mkpuruobi di ọcha puo n'ime mmeto ọ bula, na idobe njiko di ezigbo nso n'etiti ha na Ya, ka ha wee buru ndi na-ekere okè na mmiri ozuzo ikpezu mgbe a ga-awusa ya.” Review and Herald, July 20, 1886.

N'ezie nkà na ụzụ, oge Pentikost ga-amalite n'emume mkpuru mbu, nke kwekorọ na mbilite n'onwu Kraist; ma ewezuga onwu nke obe, ọbara agaghị adị ka Onye Nzoputa ahụ bilitere n'onwu were ya soro Ya mgbe O biliri. Ewezuga onwu Ya, Ya onwe Ya, dika Achicha nke ndu, agaghị ezula ike n'ubochi emume achicha na-ekoghị eko, ma Achicha nke ndu kwesiri izula ike tupu mbilite Ya n'emume mkpuru mbu, si otu a bido oge ubochi iri ise nke duru gaa n'ubochi na emume Pentikost.

Mgbe Kraist bjara ikwenye ogbugba ndu ahụ maka otu izu; izu ahụ malitere n'oge e mere ya baptizim, ma mgbe ahụ “n'etiti izu ahụ,” afọ atọ na okara ka e mesiri, a kpogidere ya n'obe, o zuru ike n'ili n'ubochi Achicha na-ekoghị eko, bilie di ka ememme mkpuru mbu nke owuwe ihe ubi oka bali n'ubochi Sonda, si otu a malite oge Pentikost nke ubochi iri ise nke ruru ememme mkpuru mbu nke oka wheat. Site n'obe ruo na njedebe izu ahụ, afọ atọ na okara ka e mesiri, oge afọ asaa ahụ ruru ogwugwu ya na Konilios nke Cisaarea Maritima, onye ghorọ onye mbu n'ezie n'etiti ndi Jentail tughariri—bja n'ogbako Ndi Kraist—na njedebe izu ahụ n'afọ 34 AD.

Izu ahụ Kraist bjara iji kwado ogbugba ndu ahụ bụ n'amuma ubochi 2,520, ma obe ahụ di “n'etiti izu ahụ,” ya mere o bu ubochi 1,260 mgbe emechara baptizim, ma burukwa ubochi 1,260 tupu a toghata Konilios. N'obe ahụ, akpogidere Kraist n'obe n'awa nke atọ, Ọ nwukwara n'awa nke itoolu. Nke ahụ bu mmalite nke oge Pentikost, ma n'ogwugwu ya, (n'ihia na Jisos na-eji mgbe niile egosi ogwugwu site na mmalite) n'ubochi Pentikost, Pita na-ekwusa ozi oma ya mbu sitere n'akwukwo Joel n'awa nke atọ n'ulo elu ahụ, ebe Kraist zutere ndi na-eso uzo ya n'ubochi mbilite n'onwu Ya. Mgbe ahụ Pita na-ekwusa ozi oma ya nke abuo banyere Joel n'ulo nsọ n'awa nke

itoolu. O doro anya na awa nke atọ na awa nke itoolu bụ akara alfa na omega nke mmalite na ogwugwu nke oge Pentikost.

Ahịrị n'elu ahiri, mgbe anyị kwekorọ awa nke atọ na awa nke itoolu nke ihe omume abụọ a, anyị na-achọputa awa isii ahụ dika oge amuma nke ha abụọ na-enye àmà banyere nkewa. Kraist si n'ndụ gaa n'ọnwu, sitekwa n'ọnwu laghachi n'ndụ. O si n'ụwa rigoro n'eluigwe, ma si n'eluigwe laghachi n'ụwa. Pita nọ n'èzí ma emesia n'ime ụlọ nsọ. N'ezie, e nwekwara nkwekorita ndakorita ndi ozo nke awa nke atọ ruo awa nke itoolu, ma anyi ga-ebu ụzọ tlee Pita, Konilios, na Sizaria di n'akuku oke osimiri.

Dika o dikwa n'ihe gbasara nkewa amuma ndi a nochiri anya ha n'ime awa isii ahụ, mgbe e zigara mmuo ozi ahụ n'ebe Konilios nọ ka o duzie ya iziga ka a kpoo Pita, o bu awa nke itoolu.

E nwere otu nwoke nọ na Sizaeria aha ya bu Konilios, ochiagha nari ndi agha nke otu a na-akpo Otù Itali; nwoke na-atu egwu Chineke nke ukwu, onye ya na ezinulo ya dum na-asopuru Chineke, onye na-enye ndi mmadu otutu ebere, na-ekpekwa Chineke ekpere mgbe niile. O huru n'ohuhu n'uzo doro anya, ihe di ka elekere nke itoolu nke ubochi, mmuo ozi nke Chineke ka o na-abata n'ebe o no, na-asị ya, Konilios. Mgbe o lekwasiri ya anya, egwu turu ya, o wee si, Gini ka o bu, Onyenweanyi? O wee si ya, Ekpere gi na ebere gi arigoola ibu ihe ncheta n'ihu Chineke. Ugbu a zigara ndi mmadu Jopa, kpoakwa otu Saimon, onye a na-akpokwa Pita. Oru Ndiozi 10:1-5.

Obibia nke mmuo-ozu bu ihe nochianya nke ozi, nakwa nke ihe iriba-ama n'uzo; mmuo-ozu ahụ na-emekwa ka o doo anya na o bu ihe iriba-ama n'uzo mgbe o siri, "Ekpere gi na onyinye ebere gi arigoola n'iru Chineke ka ha buru ihe ncheta." Ihe iriba-ama n'uzo nke njedebe nke izu ahụ bu Konilios iziga oku ka a kpoo Pita n'oge awa nke itoolu mgbe o buchara onu ubochi ano, a na-akpokwa ya "ihe ncheta," nke bu ihe iriba-ama n'uzo. Di ka "centurion," Konilios bu onye-isi agha n'elu otu nari ndi ikom.

Mgbe Pita nọ na Sesarea Filipai n'ime Matiu iri na isii, e nweghi ntuka o bu banyere elekere o bu. Sesarea Filipai bu aha obodo ahụ n'oge Jizos kpo gara ndi na-eso ụzọ ya ebe ahụ. N'akuko ihe mere eme nke Daniel iri na otu, amaokwu nke iri na atọ ruo nke iri na ise, amaokwu ndi e mezuru n'agha Panium, ma ndi ahụ na-anochi anya agha ahụ na-eduga n'iwu Sonde na United States, a na-akpo Sesarea Filipai Panium. Pita nọ n'ime amaokwu nke iri na atọ ruo nke iri na ise mgbe o nọ na Sesarea Filipai, nke bu Panium.

Imata na Agha Panium bu mmezu nke amaokwu nke iri na atọ ruo nke iri na ise nke Daniel isi nke iri na otu, nakwa na amaokwu ndi ahụ na akuko ihe mere eme nke Agha Panium na-akowa agha nke na-eduga n'iwu Sonde na United States, bu kpomkwem otu e si hazie usoro nke "ahiri n'elu ahiri" ka o si aru oru. Iji usoro ahụ eme ihe na-achọ ka a kwero Caesarea Philippi na Panium, n'ihu na iwu mbu nke amuma nke na-ekwu maka eziokwu a bu na "onye obula n'ime ndi amuma oge ochie kwuru karja maka ubochi anyi karja ubochi ndi ha biri n'ime ha." PoI gbakwunyere na mmuo nke ndi amuma nọ n'okpuru ndi amuma, ya mere, o bughu naani na ha niile na-akowa ubochi ikpezu, kama na ha niile na-ekwekwa.

N’ihi nke a, ọ bụrụ na mgbe e mesiri a kowaa Panium n’Okwu amuma Chineke di ka Panium ma mgbe nke ahụ gasiri di ka Caesarea Philippi, a ghaghị itinye ha abuo n’oru n’ubochi ikpezu, ha aghaghikwa ikweko onu, n’ihi na ha bu otu obodo ahụ.

N’igbaso n’otu usoro uche a, ọ bu ezie na o nwere ntakiri idi iche, ka Caesarea Philippi na Caesarea Maritima di. Pita so Kraist gaa Caesarea Philippi, ma Mmuo Nso zigara ya Caesarea Maritima. Ma n’ime Caesarea abuo ahụ, ọ bu Pita bu isi agwa ogbugba ndu ahụ. Ihe di ebube banyere usoro a bu na ọ bu n’elekere nke itoolu ka mmuo ozi biakwutere Konijos ma nye ya iwu ka o ziga ka a kpo Pita. Pita n’Caesarea bu ihe nnochianya amuma, ma Caesarea abuo ahụ di iche nke oma. Otu bu Caesarea nke di n’akuku oké osimiri, nke ozo bu Caesarea nke di n’elu ala. Caesarea nke di n’akuku oké osimiri metutara ndi mba ozo, Konijos bukwa onye mbu n’ime ndi mba ozo ghoronye ntughari n’ezie kpomkwem na njedebe izu ogbugba ndu ahụ n’afọ 34 AD. Caesarea nke di n’akuku oké osimiri bu elekere nke itoolu ma kwekoo na Pita n’ulo nso na Pentikost, nakwa onwu Kraist n’elekere nke itoolu.

Kisaria nke di n’ala, ya bu Kisaria Filipai, bu awa nke ato. O dighi nhoroo ozo a ga-ahoro. Kisaria Filipai n’mbido, awa nke ato, na Kisaria Maritima n’ogwugwu, awa nke itoolu. Filipai bu alfa nke oge awa isii ahụ, Maritima bukwa omega. Omega ahụ n’awa nke itoolu bu onwu Kraist n’etiti izu ogbugba ndu ahụ, Pita kwa n’ulo nso n’oge Pentikost bukwa awa nke itoolu. Ka Konijos kporo Pita kwekoro na onwu Kraist, nke na-anochi anya iwu ubochi Sonde, nakwa Pita no n’ulo nso n’oge Pentikost, nke kwa ozo na-anochi anya iwu ubochi Sonde. Konijos, dika onye mbu n’etiti ndi Jentail gbanwere, na-anochi anya onye oru mbu nke awa nke iri na otu n’oge iwu ubochi Sonde.

Awa nke ato mgbe a kpogidere Kraist n’obe, na awa nke ato mgbe Pita no n’ulo elu ahụ, aghaghị ibu, ma burukwa naani nnochiteanya nke Sizaria Filipai. Ulo elu ahụ Pita no n’ime ya n’ubochi Pentikost bu otu ulo elu ahụ Kraist putara n’ime ya mgbe mbilite n’onwu Ya, nrigo Ya n’eluigwe, na nloghachi Ya. Kraist biara n’ulo elu ahụ, mgbe ubochi iri ise gachara, n’ubochi Pentikost, Pita kwusara ozi nke akwukwo Joel n’otu ulo elu ahụ.

Sizaria Filipai bu awa nke ato nke kwekoro na ikpogide n’obe na ulo elu di n’oge Pentikost. Ikpogide n’obe bu akara nke igbasa, ulo elu kwa bu akara nke idi n’otu. Nke a na-egosi Sizaria Filipai dika ebe ahụ ozugbo tupu iwu Sonde, ebe a na-agbasasi otu otu, a na-achikotakwa nke ozo. Mgbe akuko Agha Panium malitere irughachi onwe ya, a ga-ekewa umuagboghọ na-amaghi ihe na ndi maara ihe ruo mgbe ebighi ebi, a ga-ekewakwa ha n’ihi obe, nke na-anochite anya nso nke iwu Sonde. O bu na Sizaria Filipai ka Kraist malitere izi banyere iwu Sonde na-abianu. Mgbe O mere nke a, Pita megidere ozi ahụ; ya mere, n’ime amaokwu itoolu, Pita na-anochi anya ndi ahụ a kara akara na ndi ozi obe ahụ, nke bu iwu Sonde, na-agbasasi.

Ọ siri ha, Ma unu, onye ka unu na-ekwu na m bu?

Saimon Pita wee zaa, si, Gi bu Kraist, Okpara nke Chineke di ndu.

Jisus wee zaa ya, si ya, I goziri agozi, Saimon Bajona: n’ihi na anu ahụ na obara ekpughere gi nke a, kama ọ bu Nna m nke no n’eluigwe. Ma asikwa m gi, na gi bu Pita, ọ bukwa n’elu

nkume a ka m ga-ewu nzuko m; onu uto ama nke hel agaghi emeri ya. M ga-enyekwa gi mkpisi ugodi nke alaeze eluigwe: ihe obula i ga-ekekota n'awa ga-abu nke e kekotaworo n'eluigwe: ihe obula i ga-atoghe n'awa ga-abu nke e atoghegoro n'eluigwe.

Mgbe ahụ, o nyere ndi na-eso uto ya iwu ka ha ghara igwa onye obula na o bu Jisus Kraist. Site n'oge ahụ gaa n'ihu, Jisus malitere igosi ndi na-eso uto ya na o ga-aga Jerusalem, taa ahuhu otutu ihe n'aka ndi okenye na ndi isi nchaja na ndi odeakwuko, na a ga-egbukwa ya, ma n'ubochi nke ato a ga-eme ka o si n'onwu bilie oto.

Pita wee koro ya n'akuku, bido iba ya mba, si: Ka nke a ghara idi gi, Onyenwe anyi: nke a agaghi eme gi.

Ma o we chigharia, si Pita, La azu m, Setan: i bu ihe-isu-ngongo n'iru m: n'ihu na ihe ndi nke Chineke abughi ndi i na-elebara anya, kama bu ndi nke mmadu. Matiu 16:15–23.

Nkwusi Jisus n'obe n'awa nke ato na ozi Pita n'ulo elu kwekoro n'igafe amuma nke nzuko agha, nke a kwara dika nzuko nke nwere ma oka wit ma ahija ojo, ruo n'ogbak mmeri. Ogbak mmeri ahụ bu aja mkpuru mbu nke oka wit nke Pentikost, nke bu iwu Ubochi Uka. Mgbe ahija ojo na oka wit rutere n'izu oke ha, ndi mmuo ozi na-ekewapu klaasi abuo ahụ. O bu mmiri ozuzo ahụ nke malitere ifesa n'oge 9/11 ka o na-eme ka oka wit na ahija ojo miputa mkpuru ha.

Oge nke awa isii na-anochi anya akuko ihe mere eme nke nzuko ogige Exeter ruo n'October 22, 1844, mbata mmeri nke Kraist n'ime Jerusalem na mbata eze Devid n'ime Jerusalem ya na igbe ogbugba ndu ahụ. Awa nke itoolu bukwaga oge aja anyasi, ihe di ka elekere ato nke ehie gasiri.

Ugbu a, ihe a bu nke i ga-achụ n'elu ebe-ichu-aja; umu aturu abuo ndi di otu afọ kwa ubochi mgbe niile. Otu nwa aturu ka i ga-achụ n'ututu; nke oto kwa, nwa aturu ahụ, ka i ga-achụ n'anyasi. Opupu 29:38, 39.

Okwu a sughariri dika "obuna," a na-anochikwa anya ya mgbe ufodu dika "n'etiti mgbede abuo." N'etiti mgbede abuo na-ekwu maka oge awa isii di n'etiti awa nke ato na awa nke itoolu. Izu ogbugba ndu nke Kraist na-anochi anya oge awa isii ahụ n'obe, nke ghoo alpha nke oge awa isii ahụ n'oge Pentikost. Ndi ama abuo n'ime izu ogbugba ndu ahụ na-akowaputa oge awa isii, nke jikotara kpomkwem o bughu naani na amuma nke izu nsọ ahụ, kama kwa na akara nke oge Pentikost. Mgbe ahụ, na mmechi nke otu izu amuma ahụ kpomkwem, a koro Pita ka o bia Sizaria n'awa nke itoolu. Eziokwu ahụ bu na e nwere awa nke itoolu ato n'ime otu nhazi amuma ahụ nke izu nsọ ahụ; abuo n'ime ha bu mmechi omega nke oge awa isii, nke bukwaga oge di n'etiti aja ututu na nke mgbede, na-achọ, n'ihu mkpa amuma, ka awa nke ato di dika alpha nke oge nke kwusiri n'awa nke itoolu nke Konelios.

Sizaria abuo, ha abuo nke Pita bu onye di n'etiti ha, na-akowaputa Sizaria Filipai dika awa nke ato. Oge awa isii ahụ na-amalite ma na-ejedebe na Sizaria, n'ihu na njedebe ahụ ka e ji mmalite ahụ gosiputa.

A ga-egbu nwa aturu Ngabiga ahụ n'anyasi, nke bu awa nke itoolu—oge Kraist nwuru.

Unu ga-ebe ya ruo ubochi nke iri na anọ nke onwa ahụ: nzuko dum nke ogbakọ Izrel ga-egbukwa ya n'anyasi. Opuwu 12:6.

Oge ekpere bukwa awa nke itoolu, n'ihu na o bu n'oge aja mgbede ka e mere ya.

Ka ekpere m guzo n'ihu gi di ka ihe-esi isi utọ; ka ibuli aka m di ka aja nke mgbede. Abu Oma 141:2.

N'idakorita na aja mgbede ibu oge ekpere, Ezra na-ekpe ekpere n'oge aja mgbede, ya mere o na-ekpe ekpere n'oge awa nke itoolu, mgbe Pita no n'ulo nsọ, mgbe Kraist nwuru, na mgbe a gwara Konelius ka o zipu ka e kpoo Pita.

N'oge aja nke anyasi, esitere m n'oke mwute m bilie; ma n'idowara uwe m na akwa-mkpuchi m, ada m n'ikpere m, gbasaa aka m n'ebe Jehova, bu Chineke m, no. Ezra 9:5.

N'ekpere ya, Ezra na-echehari n'ihu na o ghotala na ndi si na Babilon putu iwughachi ulo nsọ na Jerusalem ejikotawo onwe ha na ndi nwunye ndi mba ozo na-ekpere arusi.

Ma mgbe Ezra kpere ekpere, ma kwuputa mmehie ya, na-akwa akwa ma daa onwe ya n'ala n'ihu ulo Chineke, e wee zokota n'ebe o no site n'Izrel nnoo nnukwu ogbakọ nke ndi ikom na ndi inyom na umaka: n'ihu na ndi ahụ kwara akwa nke ukwu. Shekania nwa Jehiel, otu n'ime umu Elam, wee zaa si Ezra, Anyi emehiewo megide Chineke anyi, werekwa ndi nwunye mba ozo n'etiti ndi bi n'ala a: ma obuna ugbu a, olileanya ka di n'Izrel banyere okwu a. Ya mere ugbu a, ka anyi na Chineke anyi gbaa ndu ime ka a chupu ndi nwunye ahụ niile, na ndi a muru site n'aka ha, dika ndumodu nke nna m ukwu, na nke ndi na-ama jijiji n'ihu iwu Chineke anyi; ka e meekwa ya dika iwu ahụ si di. Bilie; n'ihu na okwu a di gi n'aka: anyi onwe anyi kwa ga-anonyere gi: nwee obi ike, meekwa ya.

Mgbe ahụ, Ezra biliri, mee ka ndi isi nchujà, ndi Liva, na Izrel niile nuọ iyi na ha ga-eme dika okwu a si di. Ha wee nuọ iyi. Mgbe ahụ Ezra si n'ihu ulo Chineke bilie, banye n'ulo-ime Johanan nwa Eliashib; ma mgbe o biarutere ebe ahụ, o righi achicha ma o bu nuọ mmiri: n'ihu na o ruuru uju n'ihu njehie nke ndi a kporo n'agha. Ha wee kposaa ya n'ala Juda na Jerusalem nile nye umu nke ndota ahụ niile, ka ha kpokota onwe ha onu bia Jerusalem; nakwa na onye o bu na-agaghị abia n'ime ubochi ato, di ka ndumodu ndi isi na ndi okenye si di, a ga-anapu ihe onwunwe ya niile, a ga-ekewapukwa ya n'ogbakọ nke ndi a kporo n'agha. Mgbe ahụ ndi ikom Juda na Benjamin niile kpokotara onwe ha onu bia Jerusalem n'ime ubochi ato. O bu onwa nke itoolu, n'ubochi nke iri abuo nke onwa ahụ; ndi mmadu niile wee nodu n'ama ulo Chineke, na-ama jijiji n'ihu okwu a, nakwa n'ihu nnukwu mmiri ozuzo. Ezra 10:1-9.

A na-anochi anya ogbugba ndu nke ndi puku nari otu na iri anọ na anọ dika nkewapu n'ebe ndi luru ndi inyom mba ozo no. Nke a bu nkewapu nke ndi amamihe na ndi nzuzu n'ime umu agboghona-amaghị nwoke, o na-emekwa n'elekere nke itoolu, nke bu onwu Kraist, Pita n'ulo nsọ n'ubochi Pentikost, na akporo Pita ka o gaa Sizaja n'akuku oke osimiri. Nkewapu Ezra bukwa ime ka ndi Liva di ocha site n'aka Onyeozu nke Ogbugba ndu n'akwukwo Malakai isi nke ato. Ime ka o di ocha n'akwukwo Malakai na-egosi nsachapu ulo nsọ abuo nke Kraist.

“N’isachapu ụlọ nsọ ahụ puo n’aka ndi na-azu na ndi na-ere nke ụwa, Jizos kpọsara ozi Ya nke isachapu obi puo n’orịa mmehie,—site n’agụ ụwa, agụ ojọ nke icho naanị onwe onye, àgwà ojọ, ndi na-emebi mkpuru obi. Malakai 3:1–3 ka e hotara.” The Desire of Ages, 161.

A gwara Ezra na ndi ahụ na-abanye n’ogbugba ndu ka ha “bilie,” a gwakwara Joshua ka o bilie mgbe ndi nnupuisi niile nwusiri n’ime afọ iri atọ na asatọ. O were afọ abuo ka Izrel oge ochie daa n’ule ugboro iri ahụ, ma afọ iri atọ na asatọ ka e mesiri, ndi nnupuisi ahụ niile anwuola, Chineke wee gwa ha ka ha bilie.

Ugbu a bilienụ, ka m kwuru, gafekwanu iyi Zeredi. Anyi wee gafee iyi Zeredi. Oge anyi si na Kedesh-banea bia ruo mgbe anyi gafere iyi Zeredi bu afọ iri atọ na asatọ; ruo mgbe ogbo ahụ nile nke ndi ikom agha lara n’iyi site n’etiti ogbakọ ahụ, dika Jehova nuru ha iyi. Deuteronomy 2:13, 14.

N’ime Jon isi nke ise, Jisọs gworo nwoke ahụ na-adighi ike nke no n’onodu ahụ kemgbe afọ iri atọ na asatọ, ma mgbe O gwochara ya, O gwara nwoke ahụ ka o “bilie.”

N’ihi na otu mmuo-ozu na-aridata n’oge puru iche n’ime odo mmiri ahụ, ma na-akpali mmiri ahụ: onye o bua nke bu ụzọ banye n’ime ya mgbe a kpalirila mmiri ahụ, a na-eme ka o diri ya mma n’orịa o bua o nwere. Otu nwoke kwa no n’ebe ahụ, onye nwere nkwaru afọ iri atọ na asatọ. Mgbe Jisọs huru ya ka o dina, ma mata na o nowo ogologo oge n’onodu ahụ, O siri ya, I choro ka e mee ka ahụ di gi mma?

Nwoke ahụ na-adighi ike zara ya, Siri, Onyenwe m, enweghi m onye ga-etinye m n’ime odo mmiri mgbe a na-akpalite mmiri ahụ: ma mgbe m ka na-abia, onye ozo na-aridata tupu m.

Jisus gwara ya si ya, Bilie, buru ihe ndina gi, ma jegharja. Ozugbo ahụ ka e mere nwoke ahụ ka o di ike, o buru ihe ndina ya, ma jegharja: ubochi ahụ kwa bu ubochi izu-ike. Jon 5:4–9.

N’ihe atụ Ezra nyere banyere ogbugba-ndu nke puku mmadu nari otu na iri anọ na anọ, e kwesiri ka ndi mmadu ahụ “bilie.” N’afọ 1838, Josiah Litch, onye nkwsa Millerite a ma ama, buru amuma banyere njedebe nke ochichi ukwu Ottoman n’ihe di ka afọ 1840, ozi Millerite wee bilie, ma e mesia nye ya ike site n’imezu ya kpomkwem n’ubochi Ogot 11, 1840. Iwelite nzuko mmeri ahụ gunyere amuma nke na-eme ka ndi Chineke bilie mgbe e guzobere ogbugba-ndu ahụ. N’ime nkewa Ezra kewapuru ndi inyom mba ozo, anyi na-ahụ isacha ndi Livaị nke Malakai, nakwa nsacha ulo nsọ abuo nke Kraist, ma ahiri nke o bua na-akowa nkewa oka wit na ahija ojọ, nke a na-emezu mgbe Kraist wepuru mmehie ruo mgbe ebighi ebi n’obi ndi puku mmadu nari otu na iri anọ na anọ ahụ. Oge awa nke itoolu nke Kraist, na awa nke itoolu abuo nke Pita, tinyere ekpere Ezra maka ime ka mmadu di ocha, kwekoro na iwu Sonde, mgbe a ga-awusa mmiri ozuzo ikpezu ahụ n’enweghi atụ. N’ime Daniel isi nke itoolu, Daniel na-anata aziza nye aririyo ya n’oge aja mgbede, nke bu awa nke itoolu.

Ee, mgbe m ka no na-ekwu okwu n’ekpere, obuna nwoke ahụ, Gebriel, onye m huru n’ohu ahụ na mbu, ka e mere ka o fee ngwa ngwa, meturu m aka n’oge aja nke anyasi. Daniel 9:21.

A gwara anyi na ohu ndi e nyere Daniel n’akuku nnukwu osimiri nke Shinar no ugbu a n’usoro mmezu ha, nakwa na anyi ga-atule onodu ndi di mgbe e nyere amuma ndi ahụ.

“Ìhè ahú Déniel natara n’aka Chineke bú nke e nyere ya karísià maka ùbòchì ikpeazú ndì a. Òhú ndì ahú ọ húrú n’akúkú osimiri Ulai na Hiddekel, nnukwu osimiri nile nke Shaina, nọ ugbu a n’usoro mmezu, ihe omume nile e buru amụma banyere ha ga-erukwa n’oge na-adighi anya.

“Lezienụ ọnọdụ mba ndì Juu n’oge e nyere amụma Daniel.” Testimonies to Ministers, 113.

Ìhè nke ọhú ndì ahú a jikọtara na osimiri Hiddekel na Ulai na-anọchi anya isi nke iri na otu nke Daniel, isi nke ikpeazú isii. N’isi nke itoolu, nke osimiri Ulai nọchiri anya ya, e nyere Daniel ihè gbasara isi nke asaa, nke asatọ, na nke itoolu. N’isi nke iri, nke osimiri Hiddekel nọchiri anya ya, e nyere Daniel ihè nke isi nke iri, nke iri na otu, na nke iri na abụọ. Ozi amụma ahụ bú ihe a nọchiri anya ya site n’ihe omume amụma ndì e nọchiri anya n’ime isi ndì ahụ, ma kwa site n’aka Daniel, n’ihi na anyị ga-atụle ọnọdụ nke mba ndì Juu n’oge e nyere amụma ndì ahụ.

Anyị ga-ebute echiche ndì ahụ ruo n’ùbòchì ikpeazú, ma kwekọọ ha na àmà ndì amụma nke onye amụma nke ọzọ. Nke a pụtara na, dika Pita nọ na Sesaria Filipai ma nọkwa na Sesaria Maritima, a gara leta Daniel site n’aka Gabriel n’awa nke itoolu n’isi nke itoolu, a gakwara leta ya n’ùbòchì nke iri abụọ na abụọ n’isi nke iri. Ìhè nke Ulai na Hiddekel maka ùbòchì ikpeazú ka e kpughere Daniel n’awa nke itoolu n’ùbòchì nke iri abụọ na abụọ. Ìhè ahụ na-anọchi anya iwusa nke mmiri ozuzo ikpeazú n’enweghì atụ n’iwu Sunday.

A na-emepe àmà Daniel kpamkpam n’elekere nke itoolu, n’ihi na ọ na-akọwapụta ma akúkọ mpụta ma nke ime nke ihe “na-adakwasị” ndì nke Chineke n’ùbòchì ikpeazú. Mgbe a na-ekwusa ihè ahụ nye ndì mba ọzọ, nke Kōniliōs nọchiri anya ha, ha ga-ezitere ndì puku narị na iri anọ na anọ, a ga-egbu iwu Chineke site n’imanye idebe Ùbòchì Sōnde, Pita ga-ebukwa ozi gaa n’ùlọ nsọ ahụ Kraịst hapurú ma kpọọ ya ùlọ efu nke ndì Juu. Pita na-agwa ndì mba ọzọ okwu, ọ na-agwakwa Sànhedrin, ebe Ezra na-arịọ arịrịọ maka nkewa, Daniel ana-ebu ọnụ ma na-ekpe ekpere ka e nwee ihè. Elekere nke itoolu na Pentikōst, n’ọnwụ Kraịst, n’oku Kōniliōs kporọ Pita, na àjà mgbede, ha niile kwekọrọ na Ìlajia n’Ugwu Kamel.

O doro anya na oge awa isii ahụ na-anọchi anya oge na-ejedebe na iwu ùbòchì Sōnde, ma na ọ na-amalite site n’otu ihe omume nke jikọtara ozugbo na njedebe ahụ, dika àjà ụtụtụ na nke anyasị dì. N’uzọ okwu Pita si dì, oge awa isii ahụ bú site na Sesarea Filipi ruo Sesarea n’akúkú osimiri. N’oge Pentikōst, ọ bú site n’ùlọ elu ahụ ruo n’ùlọ nsọ. Oge ahụ nke bú ihè na-enwu gbaa nke e guzobere na mmalite nke uzọ ahụ bú Mkpu Etiti Abalì, oge ahụ erukwaa iwu ùbòchì Sōnde. Awa isii ahụ, n’etiti mgbede abụọ ahụ, na-anọchi anya mbata mmeri nke Kraịst n’ime Jerusalem, nke n’aka nke ya nọchiri anya oge site na nzukọ ogige Exeter site n’August 12 ruo 17, 1844, nke malitere nkwsa nke ozi ahụ nke rutere na mmechi ya n’October 22, 1844. Exeter bú Sesarea Filipi, Sesarea n’akúkú osimiri búkwa October 22, 1844. A na-eji Sesarea ama mmalite ahụ dì ka a na-eji ya ama njedebe ahụ.

A na-akara mbata mmeri ahụ site n’esemokwu n’isi mmalite ya na esemokwu n’ogwugwu ya. E gosiputara esemokwu ahụ dì na Exeter site n’ofufe ugha nke na-eme n’ala ahụ n’ùlọikwuu Watertown. Ozi abụọ ka ùlọikwuu abụọ ahụ nọchiri anya ha, ma mgbe Kraịst batara na Jerusalem, ndì Juu ndì na-arì ụka mere mkpesa banyere ozi a na-ekwusara ka Ọ na-esi n’Ugwu Oliv

na-abjadata, na-abanye n’ime Jerusalem n’elu inyinya ibu a tohapuru oheru. Esemokwu mbu na nke ikpezu na-akowaputa alfa na omega nke oge ahụ. Na Exeter, otu Watertown nochiri anya otu klaasi nke umuagboghọ na-amaghi nwoke ndi na-enweghi mmanu, ma emechiri ha uzọ nke nzoputa. N’ogwugwu nke oge ahụ, emechiri uzọ abanye n’Ebe Nso, si otu a nye oge ahụ alfa na omega. Alfa na omega ahụ kwekorọ na esemokwu abuo nke mbata mmeri ahụ, na Caesarea ruo Caesarea ya na Pita.

Na Caesarea Filipai, a gbanwere aha Simon Bajona ka o buru Pita, n’otu akuku Akwukwo Nso ebe a toro ya dika onu nke mkpughe sitere n’ike mmuo nso, ma e mesia maa ya ikpe dika Setan, n’ihi na o lusoro ozi nke obe ogo. Pita bu ihe nochianya nke otu abuo ahụ nke ozi nke baptizim na obe—nke bu ozi 9/11 na iwu Ubochi Izu Ike—na-ekewa.

“N’ihi otu o bu la n’ime udi mmadu ndi Farisi na onye onautu nochiri anya ha, e nwere ihe mmuta di n’akuko ndu onyeozu Pita. N’oge mbu nke ibu onye na-eso uzọ ya, Pita chere na ya siri ike. Di ka Farisi ahụ, n’ihe o na-eche banyere onwe ya, o bu ‘o bughu dika ndi ozo si di.’ Mgbe Kraist, n’abali tupu e ree Ya nye n’aka ndi iro Ya, doru ndi na-eso uzọ Ya aka na nti n’ihu, si, ‘Unu niile ga-asu ngongo n’ihi M n’abali a,’ Pita ji ntukwasu obi kwuputa, si, ‘O bu ezie na mmadu niile ga-asu ngongo, ma mu onwe m agaghi asu.’ Mak 14:27, 29. Pita amaghi ihe ize ndu nke ya. Itukwasu onwe ya obi duhieere ya. O chere na ya puru iguzogide onwunwa; ma n’ime obere awa ole na ole, ule ahụ biara, ma site n’ibu onu na inu iyi, o goru Onyenwe ya ago.” Christ’s Object Lessons, 152.

N’oge nke itoolu, nke bu oge a na-achụ aja nke mgbede, n’iza ekpere Ilaija, oku si n’eluigwe ridata wee repia aja ahụ, n’ihi ebumnuche ime ka ndi nke Chineke mara na Onyenwe anyi bu Chineke. E nwere otu mmadu abuo e sere onyinyo ha n’Ugwu Kamel: otu otu nke na-amata mgbe ahụ na Onyenwe anyi, ya onwe ya, bu Chineke, na nke ozo nke ndi amuma Beal nochiri anya ha, ndi e mesiri gbuo.

O rue, n’oge a na-achụ aja nke mgbede, Ilaija onye-amuma biara nso, si, Onyenwe anyi, Chineke nke Abraham, Aizik, na nke Izrel, ka a mara taa na gi onwe gi bu Chineke n’Izrel, nakwa na m bu ohu gi, nakwa na emeela m ihe ndi a niile dika okwu gi siri di. Nuru m, O Onyenwe anyi, nuru m, ka ndi a mara na gi onwe gi bu Onyenwe anyi Chineke, nakwa na i meghariri obi ha azu ozo.

Mgbe ahụ, oku nke Onyenwe anyi dara, wee repia aja nsure-oku ahụ, na nku, na nkume, na uzuzu, wee rachapu mmiri ahụ nke di n’olulu ahụ. Mgbe mmadu nile huru ya, ha dara n’ihu ha n’ala: ha wee si, Onyenwe anyi, Ya onwe ya bu Chineke; Onyenwe anyi, Ya onwe ya bu Chineke.

Elaija wee si ha, Jidenu ndi amuma Bel; unu ekwela ka obuna otu onye n’ime ha gbapu. Ha wee jide ha: Elaija wee budata ha n’iyi Kishon, gbuo ha n’ebe ahụ. 1 Ndi Eze 18:36–40.

Aja mgbede, onwu Kraist, Pita igwo nwoke ngworo ahụ, Pita ibuga ozi ahụ n’aka ndi mba ozo, Daniel inweta ihe amuma, a zara ekpere Ilaija site n’oku, ebe Ezra no n’akwa-nche na ntu na-ekpe ekpere maka mgbanwe Laodisia gaa na Filadelfia, maka mgbanwe uka na-alu agha buru uka na-emeri emeri. Oge awa nke itoolu bu oge aja, oge ekpere a zara, oge eluigwe na-emetu uwa aka,

akwa mmiri dī n'etiti ikpe na ebere; ọ bụkwa ya mere Kraịst jī anwụ n'oge awa nke itoolu, n'ihu na awa nke itoolu nke àjà meghere ozi-oma nye ndị mba ọzọ, ndị bụ ndị ahụ nọ ọdụ n'ọchịchiri, ma ha ga-ahụ nnukwu ihè mgbe e meghechara akwụkwọ Daniel n'uju n'oge iwu Ụka.

N'aja Gideon n'Ikpe 6:21, Mmụọ-ozī nke Onyenweanyi jiri mkpara ya metụ anụ na achicha na-ekoghi eko nke Gideon churụ n'ihu ya aka, ọkụ wee si n'elu nkume pụta rie ya kparam. Ọkụ ahụ kwadoro ọkpụkpọ Chineke kpọrọ Gideon ma gosi nnabata Ya n'ihe-iriba-ama ahụ.

Ọ siri ya, Ọ buru na ugbo a achotawo m amara n'anya gi, biko, gosi m ihe iriba ama na ọ bu gi na-agwa m okwu. Esila n'ebe a puo, ariọ m gi, ruo mgbe m ga-abiakwute gi ọzọ, wee weta onyinye m, debe ya n'ihu gi. O wee si, Aga m anogide ebe a ruo mgbe i ga-aloghachi. Gideon wee banye, kwadebe nwa ewu, na achicha ekoghi eko sitere n'otu efa ntụ ọka; anụ ahụ ka o tinyere n'ime nkata, ofe ya ka o tinyere n'ime ite, wee bute ya n'èzí nye ya n'okpuru osisi oak, were chee ya n'ihu ya. Mmụọ-ozī nke Chineke wee si ya, Were anụ ahụ na achicha ahụ ekoghi eko, dowe ha n'elu nkume a, wukwasikwa ofe ahụ. O wee mee otú ahụ. Mgbe ahụ, mmụọ-ozī nke Onyenwe anyi setiri nsotu mkpara ahụ nke di n'aka ya, metụ anụ ahụ na achicha ahụ ekoghi eko aka; ọkụ wee si n'ime nkume ahụ pụta, repia anụ ahụ na achicha ahụ ekoghi eko. Mgbe ahụ, mmụọ-ozī nke Onyenwe anyi wee puo n'anya ya. Ma mgbe Gideon matara na ọ bu mmụọ-ozī nke Onyenwe anyi, Gideon siri, Ewoo, Onyenwe anyi Chineke! n'ihu na ahụwo m mmụọ-ozī nke Onyenwe anyi ihu na ihu. Ndị Ikpe 6:17–22.

Mmadu-ozī ahụ putara nye Gideon n'amaokwu mbu nke isi ahụ ma kpoo Gideon, “dike siri ike nke ukwu,” Gideon wee rịọ ka e nye ya ihe iriba ama iji gosi na okwu ahụ bu eziokwu. Mgbe ahụ Gideon rịrọ mmụọ-ozī ahụ ka ọ nogide, ma mmụọ-ozī nke na-anogide n'amuma bu mmụọ-ozī nke abuo. Mgbe oge inogide ahụ gwusiri, Gideon wetara aja n'ihu, ọkụ wee rechapu aja ahụ. Gideon nọ n'awa nke itoolu n'ihu na nke Ilaija bu aja mgbede, awa nke itoolu kwa bu iwu Sode mgbe ire ọkụ nke Pentikost na-adako. Gideon nochiri anya otu igwe nke na-ahụ Onyenwe anyi ihu na ihu, nke bu ihe mere Daniel n'isi nke iri. Mgbe Gideon huru ka ọkụ rechapuru aja ahụ, mgbe ahụ ka ọ ghotara na ya na Onyenwe anyi na-emekorita, onye ọ huru ihu na ihu.

Gidion tetara n'eziokwu a mgbe oru-ebube nke ọkụ kwadoro ihe iriba ama ahụ, ihe iriba ama ahụ bukwa Gidion, dike Chineke, na agha nke ndi nchujaja nari ato, ndi niile ji tebul Habakuk nari ato n'aka ha. Ihe iriba ama ahụ, ma ọ bu okoloto ahụ, bu Gidion n'onwe ya, na agha nke nari ato ahụ, nke bukwa nnukwu agha di ike nke Ezikiel—nke guzoro n'isi nke iri ato na asaa.

Mgbe e doro ulokwu nsọ nsọ dika e kwuru na Levitikos 9:23, 24, mgbe Eron chusiri aja mbu ya dika nnukwu onye nchujaja, ọkụ si n'ihu Onyenwe anyi puta wee kpoo aja nsure ọkụ na abuba di n'elu ebe ichujaja. Ndị mmadu tiri mkpu, daa n'ihu ha n'egwu nsọ. Nke a aghaghi, ahiri n'elu ahiri, idi n'otu na ọkụ Ilaija.

Ekpere Ezra nke awa nke itoolu maka nkewa nke oka wit na ahijia ojo, nke na-eme n'oge iwu ubochi Sode, ka a na-emezu n'oge ahụ mgbe nzuko agha gbanwere buru nzuko mmeri. Ọ ghaghikwa idi n'otu ahiri na ọkụ Gideon. Ọkụ na-erepia ihe niile nke dakwasiri aja mbu Eron, nke e churu mgbe ubochi asaa nke ido nsọ gasiri n'ubochi nke asato, laghachikwara n'otu ubochi ahụ, bibiekwa umu nwoke ojo abuo nke Eron. Mgbe a ga-awupu Mmụọ Nso n'enweghi atu n'awa nke

itoolu, n'oge iwu ubochi Sode, a ga-enwe nkewa nke klaasi ndi nchujà abuo, ma nzuko mmeri ga-amalite oru nke inyinya ocha nke Efesos nochiri anya ya, nke na-apu na-emeri ma ka o wee merie. Ite mmanu nke nzuko mmeri na-achota onyeama nke abuo n'ulo nsò Solomon.

Na nrara ulo nsò Sodomon n'ime 2 Ihe E Mere 7:1–3, mgbe ekpere Sodomon gasiri, oku si n'elugwe ridata wee rechapu aja nsure-oku na aja ndi e churu. Ebube nke Onyenwe anyi juputara n'ulo nsò ahụ, nke mere ka ndi mmadu fee ofufe ma kwuputa idi mma Chineke na ebere Ya nke na-adigide adigide. N'oge iwu Sode, a na-ebuli nzuko mmeri ahụ elu kariya ugwu niile dika okpueze na okoloto, dika Zekaraya na Aizaya siri kwuo. Mgbe oku ahụ ridatara n'oge nrara ulo nsò Sodomon, ulo nsò ahụ juputara n'ebube nke Onyenwe anyi, na-anochi anya na ikpo uda opi nke asaa aruzuola oru ya n'ahụ ndi Chineke ma dikwa njikere imezu otu oru ahụ n'ahụ ndi oru awa nke iri na otu. Opi nke asaa na-anochi anya mkpuchi mmehie, ngwakota nke Chi na mmadu nke na-eme mgbe Jizos na-ebuli alaeze ebube Ya elu. Oku ahụ nke si ridata n'uloikwuu Mozis na n'ulo nsò Sodomon bukwa oku nke ikpe megide nwa Eron, dika o dikwara Devid.

Aja David n'elu ebe a na-azocha oka nke Araunah/Onan n'akwukwo 1 Ihe E Mere 21:26, n'oge oria otiti ahụ e wetara site n'igu onu ogugu ndi mmadu nke David, e jiri oku si n'elugwe zaa ya n'elu ebe-ichu-aja ahụ, nke gosiri nnabata ma kwusi oria otiti ahụ. A na-akwusi oria otiti nke Laodisia mgbe oku ahụ na-adakwasị aja David iji kwusi oria otiti nke idabere Ya n'ike na amamihe mmadu. A na-akara mgbanwe ahụ site n'ihe nke mmadu gaa n'ihe nke Chukwu-mmadu mgbe emechara mkpuchi mmehie, a na-ebulikwa nzuko-nsò ahụ elu di ka okoloto. N'oge ahụ, n'ikorita kwekoru n'ulo nsò Solomon, ebube nke Onyenwe anyi juputara n'ulo nsò ahụ ka a na-ejikota idi Chineke na idi mmadu.

Anyi ga-aga n'ihu n'itule oge Mkpu Etiti Abali dika e sere ya onyinyo n'awa nke ato na nke itoolu n'isiokwu na-esote.

Ma mbe ubochi isii gasiri, Jisos kporo Pita, Jems, na Jon nwanne ya, duru ha naani ha gbagoo n'ugwu di elu. Ewee gbanwee odidi ya n'ihu ha: ihu ya wee nwuputa ihè di ka anyanwu, uwe ya wee di ocha dika ihè. Ma le, Mozis na Elaija putara n'ihu ha, na-agwakwo ya okwu.

Pita wee zaa Jisos, si, Onyenweanyi, o di mma ka anyi noro ebe a: o buru na i choro, ka anyi ruo uloikwuu ato n'ebe a; otu maka gi, otu maka Mosis, otu kwa maka Ilaija. Ka o ka no na-ekwu okwu, lee, igwe ojii na-enwu enwu kpuchiri ha: ma lee, olu si n'igwe ojii ahụ puta, na-asị, Nke a bu Okpara m m huru n'anya, onye ihe Ya na-ato m ezi utu; nuonu Ya.

Ma mgbe ndi na-eso uzọ ahụ nuru ya, ha dara n'ihu ha, wee tuo egwu nke ukwuu. Jisos wee biakwute ha, metu ha aka, si, Bilienu, atukwala egwu.

Ma mgbe ha weliri anya ha elu, ha ahughu onye o bua, kama Jisos naani. Ma ka ha si n'ugwu ahụ na-aridata, Jisos nyere ha iwu, si, Unu agwala onye o bua ohu a, ruo mgbe Nwa nke mmadu ga-esi n'onwu bilie ozo. Matiu 17:1–9.